

De vergeten vrouwen

Kristin Hannah bij Boekerij:

De nachtegaal

Wie naar de sterren grijpt (Firefly Lane)

Verder dan de sterren

De tijd van loslaten

Een handvol hemel

Grand Central (verhalen)

Alice, het wolvenmeisje

Midden in de winternacht

Aan het einde van de wereld

De wintertuin

De vier windstreken

De vergeten vrouwen

Kristin Hannah

De vergeten vrouwen

Een indrukwekkende roman over een jonge vrouw
die in Vietnam haar hart achterna gaat

Vertaald door Marike Groot en Sander Brink

ISBN 978-90-492-492-0257-6
ISBN 978-94-023-2268-2 (e-book)
ISBN 978-90-528-6688-8 (audio)
NUR 302

Oorspronkelijke titel: *The Women*
Vertaling: Marike Groot en Sander Brink, GrootenBrink Vertalingen
Omslagontwerp: DPS Design & Prepress Studio
Omslagbeeld: © Shutterstock
Zetwerk: Mat-Zet bv, Huizen

© 2024 Kristin Hannah
© 2024 Nederlandse vertaling Meulenhoff Boekerij bv, Amsterdam

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Deze roman is opgedragen aan de dappere vrouwen die dienden in Vietnam. De meesten van deze vrouwen waren verpleegkundige, en velen van hen waren grootgebracht met trotse familie verhalen over heldendaden in de Tweede Wereldoorlog. Ze gaven gehoor aan de oproep van hun land en vertrokken naar de oorlog. In te veel gevallen keerden ze weer terug naar een land dat niets gaf om hun dienst in de oorlog, en naar een wereld die niets wilde horen over hun ervaringen; de problemen waarmee ze na de oorlog kampten en hun verhalen werden te vaak vergeten of gebagatelliseerd. Ik ben er trots op dat ik deze gelegenheid heb om hun kracht, hun veerkracht en hun moed onder de aandacht te brengen.

En daarnaast aan alle veteranen en degenen die krijgsgevangene zijn geweest of als vermist zijn opgegeven en hun gezinnen, die zo veel hebben opgeofferd.

En ten slotte aan alle medewerkers in de gezondheidszorg die tegen de pandemie hebben gestreden en zo veel van zichzelf hebben gegeven om anderen te helpen.

Dank jullie wel.

DEEL EEN

Deze oorlog heeft (...) de generatiekloof zo breed gemaakt dat hij het land uit elkaar dreigt te rukken.

FRANK CHURCH

I

CORONADO ISLAND, CALIFORNIË, MEI 1966

Het ommuurde en met een poort afgesloten landgoed van de McGraths was een wereld op zich, beveiligd en afgeschermd. In de avondschemer gloeiden de typische raampjes van het huis in tudorstijl als edelstenen te midden van de weelderige, fraai aangelegde tuin. Hoog in de lucht wuifden palmbladeren; op het wateroppervlak van het zwembad dreven kaarsen en er hingen gouden lantaarns aan de takken van een grote Californische eik. Bedienden in het zwart bewogen zich door de goedgeklede menigte met zilveren dienbladen vol champagne, terwijl er in een hoek een jazztrio zachtjes speelde.

De twintigjarige Frances Grace McGrath wist wat er vanavond van haar werd verwacht. Ze moest het toonbeeld van een welopgevoede jongedame zijn, die sereen glimlachte; alle eventuele on gepaste emoties moesten worden ingehouden en verborgen, in stilte gedragen. De lessen die Frankie thuis, in de kerk en op school, de St. Bernadette's Academy for Girls, had geleerd, hadden haar een streng besef van fatsoen bijgebracht. De onrust die zich tegenwoordig door het hele land verspreidde, en de woede die uitbrak in de straten en op universiteiten, waren een verre en vreemde wereld voor haar, net zo onbegrijpelijk als het conflict in het verre Vietnam.

Ze begaf zich onder de gasten, nam slokjes van een ijskoude cola, en probeerde te glimlachen. Zo nu en dan bleef ze staan om een praatje te maken met de vrienden van haar ouders en hoopte dan dat haar bezorgdheid niet van haar gezicht was af te lezen. Ze speurde voortdurend de menigte af naar haar broer, die te laat was voor zijn eigen feestje.

Frankie aanbad haar oudere broer, Finley. Ze waren altijd onafscheidelijk geweest, twee kinderen met zwart haar en blauwe ogen die minder dan twee jaar scheelden, en die de lange Californische zomers zonder toezicht van volwassenen hadden doorgebracht, fietsend van de ene kant van het ingedutte Coronado Island naar het andere, en ze waren zelden voordat het donker was thuisgekomen.

Maar nu ging hij ergens heen waar zij hem niet kon volgen.

Het gebrul van een auto verstoorde het rustige feest; er werd luid en snel achter elkaar getoeterd.

Frankie zag haar moeder ineenkrimpen bij het geluid. Bette McGrath had een hekel aan alles wat uitsloverig of vulgair was, en je aanwezigheid kenbaar maken door te toeteren was al helemaal niets voor haar.

Even later kwam Finley door de poort aan de achterkant gestormd. Zijn knappe gezicht was bezweet en een lok krullend zwart haar hing over zijn voorhoofd. Zijn beste vriend, Rye Walsh, had een arm om hem heen, maar ze zagen er allebei uit alsof ze niet helemaal stevig meer op hun benen stonden. Ze lachten als dronkenmannen en hielden elkaar overeind terwijl er nog een aantal van hun vrienden achter hen het feestje binnen kwamen strompelen.

Onberispelijk gekleed in een zwarte nauwsluitende jurk, met haar haar koninklijk opgestoken, liep haar moeder naar de groep lachende jonge mannen en vrouwen. Ze droeg de parelketting die haar oma haar had nagelaten, een subtiele herinnering aan het feit dat Bette McGrath ooit Bette Alexander was geweest, van de Alexanders uit Newport Beach. 'Jongens,' zei ze met haar uiterst beschaafde etiketteschoolstem. 'Wat fijn dat jullie er eindelijk zijn.'

Finley wankelde bij Rye vandaan en probeerde rechtop te gaan staan.

Haar vader gebaarde naar de band en de muziek hield op. Plotse-ling namen de geluiden van Coronado Island op een avond aan het einde van de lente het over: het hese geruis van de oceaan, het gefluis-ter van de palmen hoog in de lucht, een blaffende hond verderop in de straat of op het strand. Hij beende naar voren in zijn maatpak, met kraakhelderwit overhemd en zwarte das. Hij had een sigaret in de ene hand en een manhattan in de andere. Met zijn gemillimeterde zwarte

haar en zijn krachtige kaken zag hij er een beetje uit als een voormalige bokser die het had gemaakt en die had geleerd hoe hij zich moest kleden, en dat was er niet eens zo ver naast. Zelfs in deze knappe, goedgeklede menigte vielen mam en hij op, straalden ze succes uit. Zij was oud geld en had altijd boven aan de sociale ladder gestaan; hij was eigenhandig opgeklommen en stond nu zelfverzekerd naast haar.

‘Vrienden, familieleden, recentelijk afgestudeerden aan de academie,’ zei haar vader met zijn dreunende stem. Toen Frankie klein was had hij nog een zweem van een Iers accent gehad, en hij had hard zijn best gedaan om dat kwijt te raken. Hij had vaak hoog opgegeven over de mythologie van zijn eigen immigratie, een verhaal van op eigen kracht opklimmen en hard werken. Zelden vermeldde hij hoeveel geluk hij had gehad dat hij was getrouwd met de dochter van de baas, maar iedereen wist het. Ze wisten ook dat haar vader na het overlijden van de ouders van haar moeder hun vermogen meer dan verdriedubbeld had met zijn ijver om Californisch vastgoed te ontwikkelen.

Hij sloeg een arm om zijn slanke vrouw en trok haar zo dicht naar zich toe als ze in het openbaar maar zou toestaan. ‘We zijn dankbaar dat jullie zijn gekomen om ons te helpen onze zoon, Finley, goede reis te wensen.’ Haar vader glimlachte. ‘Hoef ik hem niet meer om twee uur ’s ochtends vrij te kopen uit de cel in het politiebureau van Coronado na een of andere belachelijke dragrace.’

Her en der klonk gelach. Iedereen op dit feestje wist wat voor kronkelpad Finley had gevolgd op weg naar de volwassenheid. Zo lang als men zich kon herinneren was hij een goudhaantje geweest, een wild kind dat de kilste harten kon doen smelten. Mensen lachten om zijn grapjes; meisjes volgden hem overal. Iedereen hield van Finley, maar de meesten waren het erover eens dat hij een lastpak was. Hij was blijven zitten in groep zes, maar dat was vooral omdat hij altijd zo ondeugend was. Soms gedroeg hij zich oneerbiedig in de kerk, en hij hield van het soort meisje dat korte rokjes droeg en sigaretten in haar handtas had.

Toen het gelach ophield, ging haar vader verder: ‘Een toast op Finley en zijn grootse avontuur. We zijn trots op je, zoon!’

Er verschenen bedienden met flessen Dom Pérignon en die schonken nog meer champagne in; de lucht vulde zich met het rinkelende

geluid van glas op glas. De gasten kwamen om Finley heen staan; de mannen sloegen hem op zijn rug om hem te feliciteren. Jonge vrouwen drongen zich naar voren in een poging zijn aandacht te trekken.

Haar vader gebaarde naar de band, en de muziek begon weer.

Frankie voelde zich buitengesloten en ging het huis in, langs de grote keuken, waar de cateraars druk bezig waren canapés op dienbladen te zetten.

Ze dook de werkkamer van haar vader in. Toen ze klein was, was dat haar favoriete plek. Grote gecapitonneerde leren stoelen, voetenbankjes, twee wanden vol boeken en een enorm bureau. Ze deed het licht aan. De kamer rook naar oud leer en sigaren, met een vleugje dure aftershave. Nette stapels bouwvergunningen en architectenplannen lagen boven op het bureaublad.

Eén hele wand van de werkkamer was gewijd aan hun familiegeschiedenis. Ingelijste foto's die haar moeder van haar ouders had geërfd en zelfs een paar die haar vader had meegenomen uit Ierland. Er was een foto van overgrootvader McGrath, in zijn soldatenuniform, waarop hij salueerde naar de camera. Naast die foto hing een ingelijste oorlogsmedaille die tijdens de Eerste Wereldoorlog aan haar opa Francis was uitgereikt. De foto van de bruiloft van haar ouders hing tussen het ingelijste Purple Heart van haar opa Alexander en een krantenknipsel met een foto van het schip waarop hij had gediend dat aan het eind van de oorlog de haven binnen kwam varen. Er waren geen foto's van haar vader in uniform. Tot zijn grote schaamte was hij F-4 verklaard, ongeschikt voor militaire dienst. Het was iets waar hij alleen in beslotenheid, tegenover zijn gezin, over klaagde, en alleen wanneer hij had gedronken. Na de oorlog had hij opa Alexander overgehaald om betaalbare woningen te bouwen in San Diego voor terugkerende veteranen. Haar vader noemde het zijn bijdrage aan de oorlogsinspanningen, en het was een groot succes geworden. In gesprekken was hij altijd zo trots op het leger dat na verloop van tijd iedereen op Coronado leek te zijn vergeten dat hij niet had gediend. Er waren geen foto's van zijn kinderen, nog niet. Haar vader geloofde dat je je plek aan de wand moest verdienen.

Frankie hoorde de deur achter zich zachtjes opengaan, en iemand zei: 'O, sorry. Ik wilde je niet storen.'

Ze draaide zich om en zag Rye Walsh in de deuropening staan. Hij

had een cocktail in de ene en een pakje Old Gold-sigaretten in de andere hand. Ongetwijfeld was hij op zoek geweest naar een rustig plekje om te roken.

‘Ik verstop me voor het feest,’ zei ze. ‘Ik ben niet zo in de stemming om iets te vieren, blijkbaar.’

Hij liet de deur achter zich openstaan. ‘Ik geloof dat ik hetzelfde deed. Je herinnert je me waarschijnlijk niet meer...’

‘Joseph Ryerson Walsh; roepnaam Rye. Net als rye whiskey,’ zei Frankie, en ze probeerde te glimlachen. Het was hoe hij zich vorige zomer aan haar had voorgesteld. ‘Waarom verstop jij je? Fin en jij zijn beste maatjes. Jullie houden toch allebei wel van een feestje?’

Toen hij dichterbij kwam, had ze de gekke gewaarwording dat haar hart een keer oversloeg. Dat effect had hij al op haar vanaf de eerste keer dat ze elkaar hadden gezien, maar ze hadden elkaar nooit echt gesproken. Ze wist niet wat ze tegen hem moest zeggen nu ze zich een beetje verloren voelde. Eenzaam.

‘Ik zal hem missen,’ zei hij zacht.

Ze voelde tranen prikken en draaide zich snel om naar de wand. Hij kwam naast haar staan. Ze staarden omhoog naar de familiefoto’s en aandenkens. Mannen in uniform, vrouwen in trouwjurken, medailles voor moed en verwondingen, een tot een driehoek opgevouwen en ingelijste Amerikaanse vlag die aan haar oma van vaderszijde was geschonken.

‘Waarom zijn er geen foto’s van vrouwen bij, afgezien van de trouwfoto’s?’ vroeg Rye.

‘Het is een wand met helden. Om de offers te eren die onze familie heeft gebracht in dienst van het vaderland.’

Hij stak een sigaret op. ‘Vrouwen kunnen helden zijn.’

Frankie begon te lachen.

‘Wat is daar zo grappig aan?’

Ze draaide zich naar hem om en veegde de tranen uit haar ogen. ‘Ik... Nou... Je bedoelt toch niet...’

‘Ja,’ zei hij, terwijl hij haar aankeek. Ze kon zich niet herinneren dat een man ooit zo naar haar had gekeken, zo intens. Het zorgde ervoor dat haar adem stakte in haar keel. ‘Ik meen het, Frankie. Het is 1966. De hele wereld is aan het veranderen.’

Uren later, toen de gasten beleefd afscheid begonnen te nemen, dacht Frankie nog steeds aan Rye, en aan wat hij had gezegd.

Vrouwen kunnen helden zijn.

Niemand had ooit zoiets tegen haar gezegd. Haar leraren op St. Bernadette's niet, haar ouders niet. Zelfs Finley niet. Waarom was het nooit bij Frankie opgekomen dat een meisje, een vrouw, net zo goed een plek aan de wand van haar vaders werkkamer kon krijgen omdat ze iets heldhaftigs of belangrijks had gedaan, dat een vrouw ook iets kon uitvinden of ontdekken of een verpleegkundige op het slagveld kon zijn, dat ze letterlijk levens kon redden?

Het idee veroorzaakte een aardverschuiving. Haar hele beschermde kijk op de wereld, op zichzelf, werd erdoor aan het wankelen gebracht. Jarenlang was haar verteld, door de nonnen, door haar leraren, door haar moeder, dat verpleegster een uitstekend beroep was voor een vrouw.

Lerares. Verpleegster. Secretariaresse. Dat waren acceptabele toekomstvooruitzichten voor een meisje zoals zij. Vorige week nog had haar moeder Frankie horen praten over hoeveel moeite ze had met biologie in de hoogste klas en had ze zachtjes gezegd: *Wat kunnen kikkers jou nou schelen, Frances? Je zult maar verpleegster zijn totdat je trouwt. En trouwens, het wordt tijd dat je daarover begint na te denken. Hou eens op met zo snel je schooljaren doorlopen. Wat maakt het uit of je snel afstudeert? Je moet meer uitgaan.* Frankie had altijd te horen gekregen dat het haar taak was om een goede huisvrouw te zijn, om goed-gemanierde kinderen groot te brengen en een gezellig huishouden te runnen. Op haar katholieke middelbare school hadden ze dagen besteed aan leren hoe je perfect knoopsgaten moest strijken, hoe je een servet heel netjes opvouwde, hoe je de tafel elegant moest dekken. Aan het San Diego College for Women was er niet veel verzet onder haar klasgenootjes en vriendinnen. Meisjes maakten grapjes over het idee dat ze moesten werken voor hun 'Mrs.-diploma'. Zelfs voor haar eigen keuze om de verpleegkundigenopleiding te doen was niet veel introspectie nodig geweest; haar enige doel was eigenlijk steeds goede cijfers halen en haar ouders trots op haar laten zijn.

Terwijl de muzikanten hun instrumenten inpakten en de obers de lege glazen begonnen op te halen, trok Frankie haar sandalen uit, liep

de tuin uit en zwierf over de verlaten Ocean Boulevard, de brede, geplaveide straat die het huis van haar ouders van het strand scheidde.

Het goudkleurige zand van Coronado Beach strekte zich voor haar uit. Links van haar was het beroemde Hotel del Coronado en rechts het grote Naval Air Station North Island, de vliegbasis die onlangs tot de geboorteplek van de marineluchtvaart was verklaard.

Een koele nachtbries trok aan haar bouffantkapsel, dat tot haar kin kwam, maar die kon niet op tegen de laag haarlak die elke lok op zijn plek hield.

Ze ging op het koele zand zitten, sloeg haar armen om haar gebogen knieën en staarde naar de golven. Er hing een volle maan boven haar hoofd. Even verderop gloeide er een oranje kampvuurtje op het strand; de geur van rook dreef mee op de nachtelijke lucht.

Hoe kon je als vrouw nu je wereld openen? Hoe begon je aan een reis als niemand je een uitnodiging had gestuurd? Voor Finley was het gemakkelijk; zijn pad was voor hem uitgestippeld. Hij hoefde alleen maar te doen wat alle mannen van de families McGrath en Alexander deden: eervol zijn land dienen en vervolgens het vastgoedbedrijf van de familie overnemen. Niemand had ooit gesuggereerd dat Frankie buiten het huwelijk en het moederschap een toekomst zou hebben.

Ze hoorde iemand lachen achter zich, en het geluid van rennende voetstappen. Een jonge blonde vrouw trok haar schoenen uit bij de waterrand en plonsde de branding in. Rye volgde haar, lachend, zonder zelfs maar de moeite te nemen zijn schoenen uit te trekken. Iemand zong vals 'Walk Like a Man'.

Finley plofte neer naast Frankie en viel dronken tegen haar aan. 'Waar ben jij de hele avond geweest, pop? Ik heb je gemist.'

'Hé, Fin,' zei ze zacht. Terwijl ze tegen hem aan leunde, herinnerde ze zich hun leven op dit strand; toen ze klein waren hadden ze uitgebreide zandkastelen gebouwd en Creamsicle-ijsjes gekocht bij de jengelende ijscoman die in de zomer op en neer over Ocean Boulevard reed. Ze hadden lange uren doorgebracht op hun surfplanken, met hun voeten over de zijkant bungelend, gepraat onder de hete zon terwijl ze wachtten op de juiste golf, en hun diepste geheimen gedeeld.

Samen, altijd. Beste vrienden.

Ze wist wat hij nu van haar nodig had: ze moest Fin vertellen dat ze trots op hem was en hem wegsturen met een glimlach, maar het lukte haar niet. Ze hadden nooit tegen elkaar gelogen. Dit leek niet het juiste moment om ermee te beginnen. 'Fin, weet je wel zeker of je naar Vietnam moet gaan?'

'Vraag niet wat je land voor jou kan doen; vraag wat jij voor je land kan doen.'

Frankie zuchtte. Finley en zij waren idolaat geweest van president Kennedy. Dat hij dat had gezegd betekende iets voor hen, dus hoe kon ze tegen hem ingaan? 'Ik weet het, maar...'

'Het is niet gevaarlijk, Frankie. Geloof me. Ik ben afgestudeerd aan de marine-academie, een officier met een makkelijk baantje op een schip. Voordat je het weet ben ik weer terug. Je zult nauwelijks de tijd hebben om me te missen.'

Iedereen zei hetzelfde: het communisme was een kwaad dat tegengehouden moest worden; dit waren de jaren van de Koude Oorlog. Gevaarlijke tijden. Als een groot man als president Kennedy op klaarlichte dag in Dallas kon worden neergeschoten door een Rooie, moesten alle Amerikanen zich dan niet onveilig voelen? Iedereen was het erover eens dat het communisme zich niet mocht verspreiden in Azië, en Vietnam was de plek om het tegen te houden.

Op het journaal waren elke dag beelden te zien van glimlachende soldaten die in troepen door het Vietnamese oerwoud marcheerden en hun duim opstaken naar de journalisten. Geen bloedvergieten.

Finley legde een arm om haar heen.

'Ik zal je missen, *Peanut*,' zei hij. Ze hoorde de hapering in zijn stem en wist dat hij bang was om ernaartoe te gaan.

Had hij dat al die tijd voor haar verborgen gehouden, of voor zichzelf?

En daar was het dan, de angst en de bezorgdheid die ze de hele avond had geprobeerd te onderdrukken, te negeren. Plotseling waren die zo groot dat ze er niet meer tegen kon. Ze kon niet meer wegstijgen.

Haar broer ging weg om te vechten in de oorlog.

Het halfjaar daarop schreef Frankie elke zondag na de kerk een brief aan haar broer. In antwoord daarop ontving ze grappige brieven over zijn leven aan boord van het schip en de fratsen van de andere mariniers. Hij stuurde ansichtkaarten van weelderige groene oerwouden, blauwe zeeën en hagelwitte zandstranden. Hij vertelde haar over feestjes in de O Club en de rooftopbars in Saigon, en de beroemdheden die de manschappen kwamen vermaken.

Nu hij weg was besteedde Frankie meer tijd aan haar studie, en ze studeerde vervroegd af, cum laude. Als pas gediplomeerd verpleegkundige bemachtigde ze haar allereerste baan, in de nachtdienst in een klein ziekenhuis in het nabijgelegen San Diego. Sinds kort dacht ze erover om uit huis te gaan en zelfstandig in een appartement te gaan wonen, een droom die ze nog maar een week geleden in een brief aan Finley had toevertrouwd. *Denk je eens in, Fin. Wij samen in een kleine woning aan het strand. Misschien in Santa Monica. Wat een plezier zouden we hebben...*

Nu, op deze koele avond in de laatste week van november, was het stil in de gangen van het ziekenhuis. Gekleed in haar gesteven witte uniform, met een verpleegsterskapje op haar met haarlak bespoten bouffantbob gespeld, liep Frankie achter de hoofdzuster van de nachtdienst aan, die haar voorging naar een privékamer waar geen bloemen stonden en geen bezoek aanwezig was. Daar lag een jonge vrouw te slapen. Frankie kreeg te horen – voor de zoveelste keer – hoe ze haar werk moest doen.

‘Een middelbareschoolmeisje van St. Anne’s,’ zei de hoofdzuster, en vormde toen zonder geluid te maken het woord ‘baby’, als-

of dat woord zelf een zonde was. Frankie wist dat St. Anne's het plaatselijke tehuis voor ongehuwde moeders was, maar niemand sprak er ooit over: de meisjes die plotseling van school gingen en maanden later terugkwamen, en er dan stiller en eenzaam uitza- gen.

'Haar infuuszak is bijna leeg. Ik zou hem kunnen...'

'In godsnaam, juffrouw McGrath, u weet dat u daar nog niet klaar voor bent. Hoelang bent u hier nu? Een week?'

'Twee, mevrouw. En ik ben gediplomeerd verpleegkundige. Mijn cijfers...'

'Die doen er niet toe. Ik geef alleen om klinische vaardigheden, en daar hebt u er weinig van. U moet ondersteken verschonen, water- kannen bijvullen en patiënten naar het toilet helpen. Als u er klaar voor bent om meer te doen, zal ik het u laten weten.'

Frankie zuchtte zacht. Ze had niet al die lange, uitputtende uren in de studeercellen gezeten en haar verpleegkundediploma eerder ge- haald om ondersteken te vervangen en kussens op te schudden. Hoe moest ze ooit de klinische vaardigheden opdoen die ze nodig had om een baan te krijgen bij een eerste klas ziekenhuis?

'Dus noteer alstublieft alle infuusmedicijnen en hou ze in de gaten. Ik heb die informatie onmiddellijk nodig. Aan de slag.'

Frankie knikte en begon aan haar nachtelijke ronde, van kamer tot kamer.

Het was al bijna drie uur toen ze bij kamer 107 aankwam.

Ze deed zachtjes de deur open omdat ze als het even kon de patiënt niet wakker wilde maken.

'Kom je naar het rariteitenkabinet kijken?'

Frankie bleef even staan, omdat ze niet zo goed wist wat ze moest doen. 'Ik kan later wel terugkomen...'

'Blijf. Alsjeblieft.'

Frankie deed de deur achter zich dicht en liep naar het bed. De patiënt was een jonge man met lang, onverzorgd blond haar en een smal, bleek gezicht. Er zat een dun toefje blond met bruin haar boven zijn bovenlip. Hij zag eruit als een jongen die je op de branding van Trestles Beach zou kunnen zien surfen, behalve dan dat er een rol- stoel in de hoek stond.

Ze kon de omtrek van zijn benen, of zijn ene been, onder de witte deken zien.

‘Je mag best kijken, hoor,’ zei hij. ‘Het is onmogelijk om niet te kijken. Wie zou er niet gaan kijken bij een auto-ongeluk?’

‘Ik val je lastig,’ zei ze terwijl ze een stap achteruit deed, en ze begon zich om te draaien.

‘Niet weggaan. Ze sturen me naar een psychiatrische afdeling omdat ik me van kant heb geprobeerd te maken. Gedwongen opname of zoiets onzinnigs. Alsof zij weten wat ik denk. Hoe dan ook, jij bent misschien de laatste normale persoon die ik de komende tijd zal zien.’

Frankie liep voorzichtig naar voren, controleerde zijn infuus en maakte een aantekening op zijn status.

‘Ik had mijn pistool moeten gebruiken,’ zei hij.

Frankie wist niet hoe ze daarop moest reageren. Ze had nog nooit iemand ontmoet die had geprobeerd zelfmoord te plegen. Het leek onbeleefd om te vragen waarom, maar net zo onbeleefd om te blijven zwijgen.

‘Ik heb het driehonderdveertig dagen gered daarginds. Ik dacht dat ik er al was. Het is niet goed om een *short-timer* te zijn.’

Toen hij zag dat Frankie het niet begreep, zei hij: ‘Vietnam.’ Hij zuchtte. ‘Mijn vriendin, Jilly, ze steunde me, schreef me liefdesbrieven, tot ik op die stomme landmijn stapte en een been verloor.’ Hij keek omlaag. ‘Ze zei tegen me dat ik eraan zou wennen en dat ik het de tijd moest geven. Ik doe m’n best...’

‘Zei je vriendin dat?’

‘Nou, nee. Een verpleegster van het Twaalfde Evacuatiehospitaal. Zij heeft me erdoorheen gesleept, man. Bleef bij me zitten terwijl ik door het lint ging.’ Hij keek naar Frankie en stak zijn hand uit naar haar hand. ‘Wilt u bij me blijven tot ik in slaap val, mevrouw? Ik heb last van nachtmerries...’

‘Tuurlijk, soldaat. Ik ga nergens heen.’

Frankie had nog steeds zijn hand vast toen hij in slaap viel. Ze moest denken aan Fin en de brieven die hij haar elke week schreef, vol anekdotes en verhalen over hoe mooi het land was. *Je zou de zijde en de edelstenen hier eens moeten zien, pop. Mama zou eeuwig blijven winkelen. En jemig, wat kunnen die matrozen een feestje bouwen.* Hij vertel-

de haar herhaaldelijk dat de oorlog op zijn einde liep. Walter Cronkite zei hetzelfde op het journaal.

Maar de oorlog woedde nog steeds.

En er gingen mannen dood. En ze verloren benen, blijkbaar.

Een verpleegster in het Twaalfde Evacuatiehospitaal. Zij heeft me erdoorheen gesleept, man.

Frankie had nooit nagedacht over het idee dat er verpleegkundigen waren in Vietnam; de kranten vermeldden nooit dat daar vrouwen waren. En er praatte al helemaal niemand ooit over vrouwen in de oorlog.

Vrouwen kunnen helden zijn.

En toen kreeg Frankie een gevoel alsof ze opnieuw wakker werd – er vormde zich een stoutmoedige nieuwe ambitie.

‘Ik zou mijn land kunnen dienen,’ zei ze tegen de man van wie ze de hand vasthield. Het was een baanbrekende, angstaanjagende, spannende gedachte.

Maar kon ze dat echt?

Hoe wist je of je de kracht en de moed voor zoiets had? Vooral als je een vrouw was die alleen maar was klaargestoomd om een dame te zijn, en als je moed nooit op de proef was gesteld?

Ze gaf het idee de ruimte, deed haar ogen dicht en stelde zich voor dat ze haar ouders vertelde dat ze zich bij de marine had aangemeld en naar Vietnam zou gaan, en dat ze een brief aan Fin schreef waarin stond: *Tromgeroffel, alsjeblieft, want ik heb me aangemeld bij de marine en vertrek binnenkort naar Vietnam! Tot gauw!*

Als ze dat deed, konden ze daar samen zijn. In Vietnam.

Ze kon haar plekje op de heldenwand verdienen, en niet omdat ze een goede huwelijkspartner had binnengesleept. Nee, omdat ze levens had gered in oorlogstijd.

Wat zouden haar ouders trots op haar zijn, net zo trots als ze op Finley waren geweest. Het was haar met de paplepel ingegoten dat militaire dienst een familieplicht was.

Wacht eens.

Denk nou even na, Frankie. Het zou best gevaarlijk kunnen zijn.

Maar de gedachte aan gevaar raakte haar niet. Ze zou zich op een hospitaalschip bevinden, ver weg van de strijd.

Tegen de tijd dat ze de hand van de soldaat had losgelaten, stond haar besluit vast.

De afgelopen week had Frankie haar vrije dag obsessief gepland. Ze had niemand iets over haar bedoelingen verteld en had niemand geraadpleegd. Ze had herhaaldelijk tegen zichzelf gezegd dat ze even een stapje terug moest doen, dat ze er goed over na moest denken, en dat had ze geprobeerd te doen, maar eigenlijk wist ze al wat ze wilde doen en dat ze er door niets of niemand van afgebracht wilde worden.

Ze douchte snel en ging naar haar slaapkamer, die jaren geleden voor een meisje was ingericht, met een hemelbed met ruches, een hoogpolig tapijt en gestreept behang met centifoliarozendessin. Ze koos een van de traditionele jurken uit die haar moeder zo vaak voor haar kocht. *Kwaliteitskleding, Frances; zo onderscheidt een vrouw zich bij de eerste indruk.*

Zoals verwacht was het huis op dit tijdstip van de dag verlaten. Haar moeder speelde bridge in de countryclub en haar vader was aan het werk.

Om 13.25 uur reed Frankie naar het dichtstbijzijnde rekruteringskantoor van de marine, waar een groepje antioorlogsdemonstranten bij de ingang leuzen riep en protestborden omhooghield waarop stond: OORLOG IS NIET GEZOND VOOR KINDEREN EN ANDERE LEVENDE DINGEN EN BOMBARDEREN VOOR VREDE IS ALS NEUKEN VOOR MAAGDELIJKHEID.

Twee mannen met lang haar waren hun oproepkaarten aan het verbranden – wat verboden was – terwijl de menigte hen aanmoedigde. Frankie had deze protesten nooit begrepen. Dachten ze nou echt dat een paar posters president Lyndon B. Johnson ervan zouden overtuigen om een einde aan de oorlog te maken? Begrepen ze dan niet dat als Vietnam ten prooi viel aan het communisme, heel Zuidoost-Azië zou volgen? Lazen ze dan niet in de krant hoe wreed zulke regimes konden zijn?

Frankie had het gevoel alsof ze erg in het oog liep toen ze uit haar auto stapte. Ze hield haar dure donkerblauwe kalfsleren handtas dicht tegen zich aan terwijl ze de menigte naderde die scandeerde: ‘God, nee, wij gaan niet mee.’

De menigte draaide zich naar haar om en werd even stil.
'Daar heb je zo'n domme Jonge Republikein!' riep iemand.
Frankie dwong zichzelf om door te blijven lopen.
'O man,' zei iemand anders. 'Die griet is gestoord.'
'Ga daar niet naar binnen, man!'

Frankie deed de deur van het rekruteringskantoor open. Binnen zag ze een bureau onder een bord waarop stond: WEES EEN PATRIOT. MELD JE AAN BIJ DE MARINE. Naast de tafel stond een marinier in uniform.

Frankie deed de deur achter zich dicht en liep naar de rekruteringsbalie.

De demonstranten bondsden op het raam. Frankie probeerde niet ineen te krimpen of zenuwachtig of bang over te komen.

'Ik ben verpleegkundige,' zei ze, terwijl ze de geluiden van buiten negeerde. 'Ik wil me aanmelden bij de marine en als vrijwilliger naar Vietnam gaan.'

De marinier keek zenuwachtig naar de menigte buiten. 'Hoe oud bent u?'

'Twintig, *sir*. Volgende week word ik eenentwintig.'

'De marine vereist twee jaar dienst voordat ze u naar Vietnam sturen, mevrouw. U zult twee jaar in de vs in een ziekenhuis moeten werken voordat u erheen mag.'

Twee jaar. Dan zou de oorlog voorbij zijn. 'Hebben jullie dan geen verpleegkundigen nodig in Vietnam?'

'O, zeker wel.'

'Mijn broer is in Vietnam. Ik... wil helpen.'

'Het spijt me, mevrouw. Dat zijn de regels. Het is voor uw eigen veiligheid, geloof me.'

Terneergeslagen maar niet ontmoedigd verliet Frankie het rekruteringsbureau. Ze liep snel langs de demonstranten, die scheldwoorden tegen haar riepen, en vond in de buurt een telefooncel, waar ze het telefoonboek van Los Angeles raadpleegde en het adres vond van het dichtstbijzijnde rekruteringskantoor van de luchtmacht.

Toen ze daar aankwam, kreeg ze hetzelfde te horen: dat ze meer werkervaring in de vs nodig had voordat ze naar Vietnam kon worden gestuurd.

Bij het rekruteringskantoor van de landmacht kreeg ze eindelijk te horen wat ze wilde: *Ja hoor, mevrouw. Het Army Nurse Corps heeft verpleegkundigen nodig. We zouden u meteen na de basistraining kunnen uitzenden.*

Frankie zette haar naam op de stippellijn, en zomaar ineens was ze tweede luitenant Frances McGrath.

3

Tegen de tijd dat Frankie terug was op het eiland gingen de straatlantaarns aan. Het centrum van Coronado was voor de kerstdagen versierd met slingers en lampjes; kerstmannen met witte baarden en rode jassen stonden voor verschillende winkels en rinkelden met hun bel. Verlichte sneeuwvlokken hingen aan koorden die boven de straat waren gespannen.

Thuis trof Frankie haar ouders aan in de woonkamer, gekleed voor het diner. Haar vader stond aan de bar door de krant te bladeren, terwijl haar moeder in haar lievelingsstoel bij het vuur een sigaret zat te roken en een roman van Graham Greene las. Het huis was helemaal opgetuigd voor de kerst, met een overdaad aan lampjes en een boom van drie meter hoog.

Toen Frankie binnenkwam, sloeg haar vader de krant dicht en glimlachte naar haar. 'Hé, Peanut.'

'Ik heb nieuws,' zei Frankie, die bijna barstte van de opwinding.

'Je hebt een jongen ontmoet die je leuk vindt,' zei haar moeder, die haar roman neerlegde. 'Eindelijk.'

Frankie bleef abrupt staan. 'Een jongen? Nee.'

Haar moeder fronste. 'Frances, de meeste meisjes van jouw leeftijd...'

'Mam,' zei Frankie ongeduldig, 'ik probeer jullie iets belangrijks te vertellen.' Ze haalde diep adem en zei: 'Ik heb me aangemeld bij het verpleegkundigenkorps van de landmacht, het Army Nurse Corps. Het ANC. Ik ben nu tweede luitenant McGrath. Ik ga naar Vietnam. Nu kan ik voor een deel van zijn detachering bij Finley zijn!'

'Dat is niet grappig, Frances,' zei haar moeder.